Työelämä ja tasa-arvovaliokunta 23.10.2019

Lausunnon ydinkohdat koskien hallituksen talousarvioesitystä (HE 29/2019 vp) ja julkisen talouden suunnitelmaa (VNS 2/2019 vp)
suunniteltujen työllisyyden kuntakokeilujen tutkimusperustaisuuden näkökulmasta (eli mitä kannattaisi ottaa huomioon kokeilujen vaikuttavuuden arvioinnissa)

Psyk. lis. Robert Arnkil

Työvoimapolitiikan asiantuntija yli 30 vuotta, Suomessa ja Euroopassa (mm. useita rakennerahasto (ESR) arvioita, useita Suomen työvoimapalvelujen uudistusten ja TYPin arvioita, aikaisempien työllisyyden kuntakokeilujen arvioita (mm. Pirkanmaan työllisyyskokeilu)

Euroopan työllisyyden seurantakeskuksen (EEPO) asiantuntijajäsen 2010-2015

Työllisyysastetta pitäisi nostaa…

- Työllisyysasteen nostaminen on Suomessa yhteisenä päämääränä ja huolen aiheena.
- Lausuntoni keskeisenä näkökulmana on, että Suomen haasteena on saada niukat ja niukkenevat työvoimavarat tehokkaammin mobilisoitua
- Tässä tarvitaan tehokkaita ja vaikuttavia siirtymiä ihmisten työurien kaikissa vaiheissa
- Tämän tueksi tarvitaan asiantuntevaa ja hyvin toteutettua ja resursoitua toimenpiteiden vaikuttavuuden tutkimista
- Tässä työvoimavarojen mobilisoinnissa on Suomella samat merkittävät haasteet kuin muuallakin Euroopassa, vieläpä erityisen voimakkaana
- Nämä ongelmat eivät ratkea millään yksinkertaisella tavalla – eivät ole ratkenneet edes suorastaan maailmanennätysluokkaa työllisyysasteissa ja alhaista työttömyyttä (3%) hipovissa maissa

Mutta meillä on tässä palveluvajetta, tietovajetta ja vaikuttavuuden tutkimisen vajetta…

- Heikossa työmarkkina-asemassa olevien suhteen vallitsee Suomessa – ja myös muualla – huomattava palveluvaje ja työnhakijoiden terveydentilaan, osaamiseen ja sosiaaliseen tilanteeseen liittyvä tietovaje (Oivo-Kerätär 2018 *Osatyökykyisten reitit työllisyyteen)*

- Palvelu- ja tietovajetta pahentaa myös toimenpiteiden *vaikuttavuuden tutkimusvaje* ja Suomessa aivan selvä tutkimuksen selvä aliresursointi

- Suomessa (ja muualla) näihin vajeisiin on pyritty vastaamaan ylisektorisella yhteistyöllä ja kumppanuuksilla, kuten työvoiman palvelukeskukset (TYP) ja viime vuosina työllisyyden kuntakokeiluilla

- Nyt on käynnistymässä jälleen työllisyyden kuntakokeiluja.

- **Mitä työllisyyden kuntakokeilujen vaikuttavuuden tutkimisessa kannattaisi ottaa huomioon?**

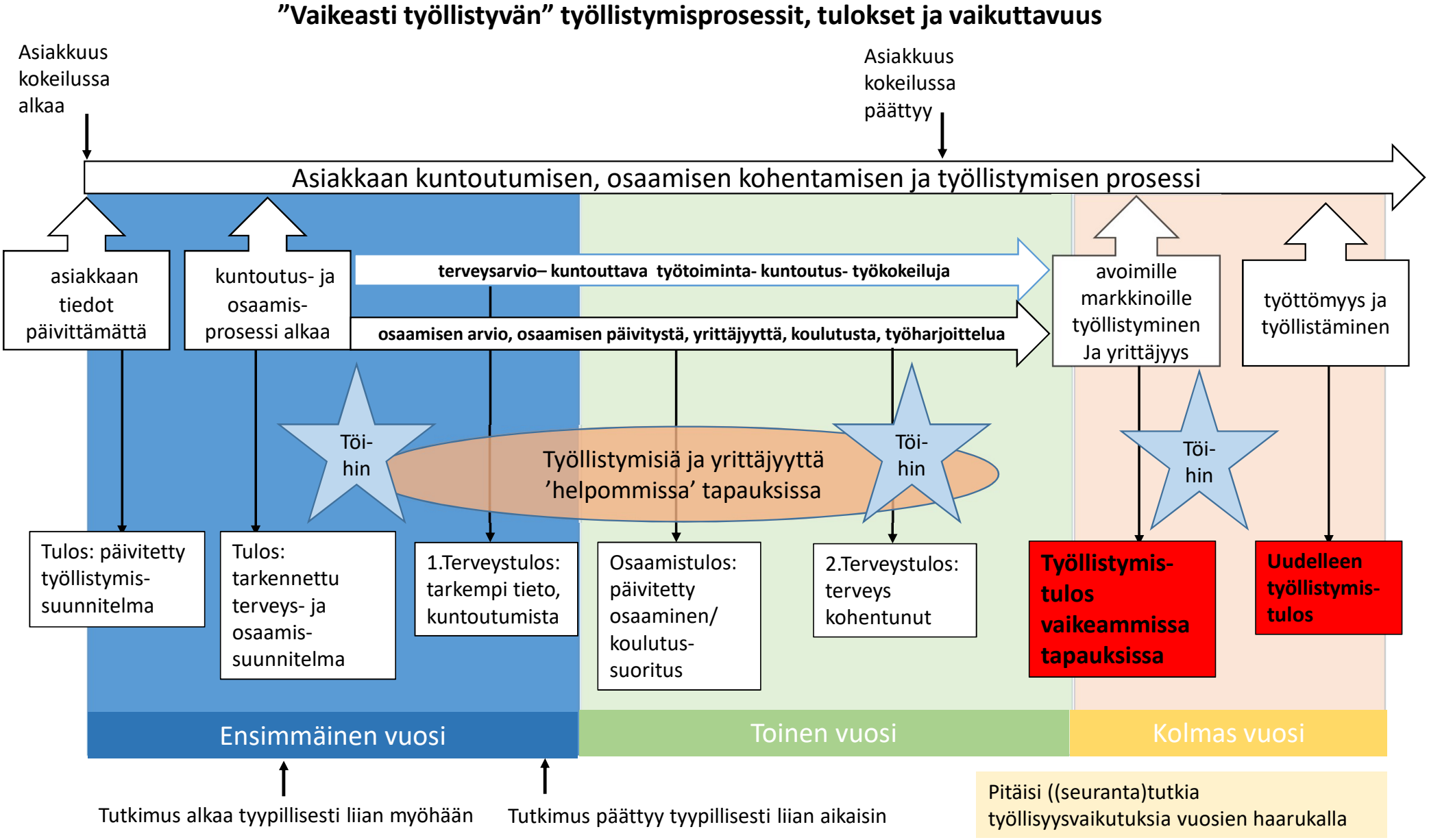
”Vaikeasti työllistyvän” työllistymisprosessit, tulokset ja vaikuttavuus
Asiakkuus kokeilussa alkaa
Asiakkuus kokeilussa päättyy
Asiakkaan kuntoutumisen, osaamisen kohentamisen ja työllistymisen prosessi
asiakkaan tiedot päivittämättä
kuntoutus- ja osaamis-prosessi alkaa
terveysarvio– kuntouttava työtoiminta- kuntoutus- työkokeiluja
osaamisen arvio, osaamisen päivitystä, yrittäjyyttä, koulutusta, työharjoittelua
avoimille markkinoille työllistyminen Ja yrittäjyys
työttömyys ja työllistäminen
Töi-hin
Työllistymisiä ja yrittäjyyttä ’helpommissa’ tapauksissa
Töi-hin
Töi-hin
Tulos: päivitetty työllistymis-suunnitelma
Tulos: tarkennettu terveys- ja osaamis-suunnitelma
1.Terveystulos: tarkempi tieto, kuntoutumista
Osaamistulos: päivitetty osaaminen/ koulutus-suoritus
2.Terveystulos: terveys kohentunut
Työllistymis-tulos vaikeammissa tapauksissa
Uudelleen työllistymis-tulos
Ensimmäinen vuosi
Toinen vuosi
Kolmas vuosi
Tutkimus alkaa tyypillisesti liian myöhään
Tutkimus päättyy tyypillisesti liian aikaisin
Pitäisi ((seuranta)tutkia työllisyysvaikutuksia vuosien haarukalla

Ongelmia työllisyyskokeilujen vaikuttavuuden arvioinnissa (mm. kuntakokeilut, jota ovat kohdistuneet ei-ansiosidonnaisiin asiakkaisiin)

- Kokeilujen aika on usein liian lyhyt avointen markkinoiden työllistymistulosten ilmenemiseksi (työllistymistä on lähinnä asiakkaiston helpommassa päässä)
- Kokeilujen tuloksia pitäisi seurata useita vuosia (eikä kuten nyt vain vuosi-pari)
- Arviointitutkimusten aika varsinkin on liian lyhyt ja ne käynnistyvät myöhään
- Vaikuttavuustuloksia odotetaan liian aikaisin ja huomio kiinnitetään kapeasti työllistymiseen laiminlyöden välivaiheiden tulokset

- Palveluprosessien välituloksia ei mitata/osata mitata ja asiakkaita koskevia tietoja on hajallaan eri toimijoilla - terveystiedostoissa, koulutuksessa jne. - kaikki eri järjestelmissä)

- Tarvitaan myös palveluprosessien toteutumisen laadullista arviointia

- Vaikuttavuuden arvioinnin valmistelut (satunnaistettu koe, rekisteritutkimukset (esimerkiksi URA) vievät aikaa (määrittelyt, sopimiset, lupaprosessit, tietokoneajot). Viiveet voivat olla kuukausia

- Arvioinnit kaiken kaikkiaan ovat ’kerrallisia’ eikä pidemmän aikavälin (5-10 vuotta, enemmänkin) seurantatutkimuksia juurikaan tehdä

Mitä pitäisi tehdä työllisyyskokeilujen vaikuttavuuden arvioinnin parantamiseksi?

- Tarvitaan parempaa seurantatietoa välituloksista ja monivaiheisista ja monitoimijaisista palvelupoluista työllisyysvaikutusten lisäksi
- Valikoitumisen kontrolli satunnaistetuilla ja kaltaistetuilla vertailuryhmillä (synteettinen kontrolli, yksilötason kontrolli)
- Eri menetelmillä on vahvuutensa ja heikkoutensa, monipuolisuus on tarpeen
- Satunnaistettu koe sopii tarkoin fokusoituihin toimenpiteisiin ja lyhyempiin prosesseihin, mutta huonommin monimutkaisiin ja rajoiltaan ’epämääräisempiin’ toimenpiteisiin
- Kaltaistetut menetelmät sopivat paremmin monimutkaisiin ja laajoihin toimenpiteisiin, mutta eivät ole yhtä ’tarkkoja’

- Kokeiluja pitäisi tutkia myös muutoin laadullisesti, eli mitä palveluprosessissa tapahtuu palvelutarvearviossa, työkyvyn, sosiaalisen tilanteen ja osaamisen arvioinnissa

- Eli ’käytännön tietoa’ siitä, mikä toimii asiakkaille pitäisi kuunnella/tutkia enemmän, niin asiakkailta kuin palvelun toteuttajilta

- Arvioinnit pitäisi toistaa useamman vuoden päästä, jotta vaikutuksia saataisiin oikeasti näkyviin

- Tutkimuksen resurssit näissä asioissa ovat Suomessa varsin alimitoitettuja, verrattuna esimerkiksi Tanskaan, Saksaan, Ruotsiin ja Britanniaan

- Jos vaikuttavuutta todella halutaan Suomessa tutkia, tulisi tutkimusmäärärahoja ja tutkimustoimintaa olennaisesti lisätä